
Saksnr: 2020/48608-33
Saksbehandlar Siri Espedal Vold
Dato: 29.09.2021

Til: Kontrollutvalet

Frå: Fylkeskommunedirektøren

Svar på innstillinga til fylkestinget juni 2021 om forvaltningsrevisjon i tannhelsetenesta

På bakgrunn av gjennomført forvaltningsrevisjon innan tannhelse ber fylkestinget fylkeskommunedirektøren syta for at det vert sett i verk tiltak for å følgje opp punkt 1-15 under.

Fylkestinget ber også om at fylkeskommunedirektøren lagar ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan **01.09.2021 for punkt 11** og innan **01.10.2021 for øvrige punkt**, som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Svaret frå fylkeskommunedirektøren går fram i teksten i punkta under.

Gruppene som blir omtalt i denne statusrapporten er (jamfør forvaltningsrevisjonsrapporten pkt 3.2. og tannhelseslova §1-3):

- a) Barn og ungdom frå fødsel til og med det året dei fyller 18 år
- b) Psykisk utviklingshemma i og utanfor institusjon
- c) Grupper av eldre, langtidssjuka og uføre i institusjon og heimesjukepleie
- d) Ungdom som fyller 19 eller 20 år i behandlingåret
- e) Andre grupper som fylkeskommunen har vedteke å prioritere.

1. Inngå samarbeidsavtalar med alle kommunar i fylket, og etablere system som sikrar ei god og tilstrekkeleg rapportering på inngåtte avtalar

Tannhelsetenesta har allereie samarbeidsavtalar med alle kommunane i fylket og det er etablert eit system som skal sikre god og tilstrekkeleg rapportering på inngåtte avtalar.

Fylkeskommunedirektøren påpeikte i sitt tilsvar til rapporten at tannhelsetenesta utfører både tertialrapportering og årsrapportering frå kvar tannklinikk. I denne rapporteringa inngår oversikt over samarbeidsmøte med forpliktande samarbeidskontrakt. Den viser oversikt over kva teneste/samarbeidspart det er inngått samarbeidsavtale med, namn på den personen på tannklinikken som er ansvarleg for innkalling, gjennomføring av samarbeidsmøte og referat. I tillegg går det fram dato for utført samarbeidsmøte. Ved årsrapport går det også fram årsak dersom møte ikkje let seg gjennomføre og om tannhelsetenesta har tilbydd undervisning og årsak dersom undervisning ikkje har blitt utført. Tannhelsetenesta har oversikt over kva avtalar som er inngått med kommunane etter samanslåinga til Vestland fylke.

I 2020 så vart det ikkje utført tertialrapportering. Revidert skjema for Vestland var diverre ikkje ferdigstilt i tide til tertialrapporteringane og koronasituasjonen gjorde gjennomføringa av samarbeidsmøte utfordrande. Tertialrapportering vart difor utført på ulikt vis etter gamle rutinar og

ikkje etter felles systematikk. Skjema for drift-tertial- og årsrapport vart publisert i god tid til årsrapport 2020. Årsrapporten for 2020 er soleis utført og der går etterlyst informasjon fram som skildra i avsnitt over.

Det tek tid å få implementert nye rutinar og system. Det er difor ikkje mogleg å forvente at alle overordna samarbeidsavtalar med kommunane kjem på plass det same året som dei vart lansert. Fylkeskommunedirektøren merkar seg at det bør jobbast vidare med system som sikrar ei så oversiktleig rapportering som mogleg. Revisjon av skjema for drift-, tertial-, årsrapport for å sikre at det er lettare å få denne oversikten tydelegare fram er utført september 2021.

Områdeleiarane har hovudansvar for samarbeidsavtalane på overordna nivå, og klinikkleiarane har hovudansvaret for samarbeidsavtalane på tenestenivå i kommunane. Staben til fylkestannlegen, særskild folkehelserådgjevar, støttar områdeleiarane og klinikkleiarane med oppfølging av samarbeidsavtalane. I tillegg har folkehelsekoordinatorane i alle tannhelseområde støttefunksjon i arbeidet. Samarbeidsavtalar på tenestenivå har tannhelsetenesta både i Sogn og Fjordane og Hordaland hatt i mange år og dette er vidareført i Vestland. Tannhelsetenesta har som mål at alle overordna samarbeidsavtalar med kommunedirektørar skal vere på plass innan 1.12.2021.

2. Prioritere å revidere samarbeidsavtalane med barnevern og statlege asylmottak

Barnevern

Samarbeidsavtale med barnevern har vore under revisjon våren 2021 og er planlagt ferdig 1.10.2021. Tannhelsetenesta har ei eiga ressursgruppe for barnevern med fire tilsette med særskild kompetanse på feltet. Ressursgruppa har saman med faggruppa i staben til fylkestannlegen delteke i revisjon av samarbeidsavtalen. Bergen kommune, Gulen kommune, Masfjorden kommune og Statsforvaltaren er med som ekstern støtte og samarbeidspart i revisjonsarbeidet.

Statlege asylmottak

I Vestland fylkeskommune er det per i dag to statlege mottak. På Stord og i Florø. Her er det gode lokale avtalar og samarbeidet fungerer godt. Sidan dei lokale avtalane fungerer så godt med dei to mottaka som er i dag, så har revisjon av dei andre samarbeidsavtalane blitt prioritert først. Staben til fylkestannlegen, i samarbeid med dei to klinikkane som har lokal avtale med statleg mottak, tek sikte på å utarbeide ein overordna avtale som skal vere ferdig i løpet av 2021.

3. Evaluere om samarbeidsavtalane fungerer som føreset, inkludert evaluere om avtalane er tilstrekkeleg tydeleg for dei partane som skal bruke dei

Med unntak av samarbeidsavtale med statleg asylmottak har alle dei andre samarbeidsavtalane blitt revidert det siste året. På grunn av koronasituasjonen vart det også utfordringar i perioden der dei reviderte samarbeidsavtalane skulle implementerast. 2020-2021 blir det første året dei første avtalane er i bruk. Dei siste samarbeidsavtalane er planlagt ferdige innan utgangen av 2021. 2022 er soleis det første året alle dei reviderte samarbeidsavtalane er klar til å brukast ute i tenesta.

Det tek tid å innarbeide nye og felles rutinar både i tannhelsetenesta og hos våre samarbeidspartar. Me er heilt i startgropa for bruk av dei reviderte avtalane. Ein føresetnad for å kunne evaluere om samarbeidsavtalane fungerer som føreset krev at avtalen har vore i bruk i ein viss periode først. Ei tidleg evaluering eller undervegsevaluering for å få indikasjon på om avtalane er tilstrekkeleg tydeleg for dei partane som skal bruke dei, kan gjerne gjerast på eit tidlegare tidspunkt, men THT ønsker at både klinikkane og våre samarbeidspartar skal få gjere seg kjend med avtalane før me gjer ei grundigare evaluering av dei.

2022 blir året for å sikre at reviderte samarbeidsavtalar blir kjent og tatt i bruk og at THT planlegg å sjå på kva type evaluering som kan vere aktuell for å sikre at avtalane er tydelege for partane som skal bruke dei. 2023 kan vere aktuell evalueringsperiode. Faggruppa i staben til fylkestannlegen er ansvarleg for oppfølginga.

Evaluering av samarbeidsavtalene er også eit eige tiltak i handlingsplan for folkehelse i Vestland fylkeskommune.

4. I større grad kunne gi eit regelmessig og oppsøkjande tilbod til personar med ruslidingar og eldre, langtidssjuke og uføre i heimepleie

Tannhelsetenesta i Vestland hadde i 2020 ein tilsynsprosent på 58 % for gruppe C ut i frå dei opplysningane me har over tal personar i gruppa som tannhelsetenesta har fått frå kommunane. Det er meldt inn at det er 6001 personar under tilsyn i KOSTRA-rapportering for 2020. SSB har berekna at tilsynsprosenten for Tannhelsetenesta i Vestland i 2020 er på 27,3. SSB hentar sjølv inn opplysningar om talet på personar under tilsyn for gruppa eldre, langtidssjuka og uføre i heimesjukepleie. Det er ei nasjonal utfordring at talet på personar i gruppa som SSB får frå kommunane er så sprikande frå talet personar tannhelsetenesta får frå kommunane.

SSB sine tal for Sogn og Fjordane i perioden 2015-2019 viser tilsynsprosent mellom 41-50 %. Tilsvarende tal for Hordaland i same periode er ein tilsynsprosent mellom 29-48 %. På landsnivå har tilsynsprosenten i same periode vore mellom 22-33 %. I 2020 var tilsynsprosenten på landsbasis 21 %. 2020 har vore eit spesielt år med redusert drift og smitteverntiltak som har gjort at tilsynsprosenten er unormalt låg både i Vestland og nasjonalt.

Tannhelsetenesta har ikkje direkte tilgang til oversikt over kven som har vedtak om helsetenester i heimen på grunn av vedtak etter helse- og omsorgstjenestelova § 3-2 pkt. 6 bokstav a. Helsetenester i heimen, der heimesjukepleia skjer minst ei gong i veka og har vart i meir enn 3 månadar. Det er utfordrande å sikre at tannhelsetenesta får informasjon om kven som høyrer til i gruppa. Tannhelsetenesta har hatt samarbeidsavtale på tenestnivå i mange år og målsettinga til tannhelsetenesta er at også samarbeidsavtalar på overordna nivå med alle kommunar i Vestland er på plass innan 1.12.2021. Samarbeid på tenestnivå er avgjerande for å sikre informasjonsflyt mellom tenestene, då tannhelsetenesta ikkje har noko anna måte for å sikre seg informasjon om kven som høyrer til i gruppene. Dei årlege samarbeidsmøta med dei ulike tenestene blir brukt til å diskutere utfordringar og saman finne løysingar til det beste for pasienten. Korleis tenestene i lag kan lukkast med at pasienten får tilbod om og er i stand til å ta i mot eit oppsøkjande og regelbunden tannhelsetilbod er det kontinuerleg dialog om.

Pleie- og omsorgstenesta og rustenesta er ansvarleg for å informere alle brukarane som fell inn i gruppe C eller som har rettar pga. av rusliding om kva rettar dei har i den offentlege tannhelsetenesta. Dei skal deretter levere utfylt samtykkeskjema, der det også går fram kontaktperson i tenesta, for å sikre god oppfølging av pasienten. Tannhelsetenesta har ikkje rett på informasjon om kven som takkar nei til tilbodet, men er avhengig av at det vert rapportert tal personar som har takka nei.

Tannhelsetenesta kallar årleg inn til samarbeidsmøte med pleie og omsorgstenesta og rustenesta og tilbyr årleg undervisning. Det er ofte eigne kontaktpersonar både i pleie- og omsorgstenesta (tannkontaktar), rustenesta og på tannklinikken som har fått tildelt ansvaret med å følgje opp at rutinar for samarbeid vert fylgt.

Tannhelsetenesta planlegg å bygge ut informasjon som ligg under tannhelse på vlfk.no med eit eige underområde for våre samarbeidspartar i løpet av hausten 2021. Faggruppa i staben til fylkestannlegen har ansvaret for å utføre og følgje opp dette. Målet er at det skal bli lettare for samarbeidspartar å få tak i relevant informasjon kring samarbeidsavtalar, samtykkeerklæringskjema, kven som har rettar, aktuelle kontaktpersonar i tannhelsetenesta osv. Chatboten til tannhelse er bygd opp til å kunne svare på spørsmål som samarbeidspartar har også, særskild om pasientrettar, den offentlege tannhelsetenesta og dei prioriterte gruppene.

Mange av pasientane i gruppe C2 har allereie ein fast privat tannlege som dei har hatt eit langt forhold til som pasient. Andre meiner at dei ikkje har behov eller at dei ikkje ønskjer hjelp på noverande tidspunkt. Det er difor ei utfordring å få informert gruppa godt nok og motivert dei til å nytta tilbodet i den offentlege tannhelsetenesta. I pasientgruppa med ruslidingar er ein del pasientar i ein livsfase som gjer det utfordrande å ta i mot omfattande tannbehandling. Andre i same gruppe kan ha urealistiske forventningar om kva behandling som er mogleg å utføre. Det er

ei generell utfordring at personar med ruslidingar ofte mistar rettane til gratis tannbehandling når dei endeleg er i stand til å ta i mot og følge opp behandlinga, då dei ikkje lenger er i institusjon, har kommunale tenester eller LAR lenger.

Pasientgruppa med ruslidingar er som gruppe C svært heterogen. Personar med ruslidingar kan ha rettar i gruppe C, rettar pga. kommunale tenester dei tek i mot eller fordi dei er under LAR. Ein del personar med ruslidingar som ikkje fell inn i gruppene over kan ha rettar i TOO-tilbodet eller dersom dei er innsett i fengsel. Eit godt samarbeid på tvers av alle tenester som følgjer opp både langtidssjuka og personar med ruslidingar er essensielt for å lukkast i å gje eit oppsøkande og regelbunden tannhelsetenester.

Det blir jobba med å finne løysingar på korleis tannhelsetenesta i større grad kan nå ut til fleire i dei prioriterte gruppene. Tannhelsetenesta får per i dag berre automatisk informasjon om kven som høyrer til i gruppe A og D ved folkeregisteroppdatering to gonger årleg.

Tannhelsetenesta er mellom anna i gang med eit prosjekt i samarbeid med seksjon for digitalisering (stabsavdeling for strategisk utvikling og digitalisering) og Avo (ekstern konsulent), der det blir vurdert om det er mogleg å få digitalisert informasjonsutvekslinga mellom tenestene i større grad enn per i dag. Målsettinga er at tannhelsetenesta kan få betre oversikt over kven som høyrer til i gruppene som har rett til behandling i den offentlege tannhelsetenesta og sikre at me når ut til fleire av dei som har rettar. Tannhelsetenesta er per no avhengig av ein manuell informasjonsflyt frå kommunane og andre samarbeidspartnarar for å få informasjon om kven som høyrer til i dei prioriterte gruppene. Det blir undersøkt om det er mogleg å få til ein digitalisering eller meir automatisering av denne informasjonsflyten. Så langt me kjenner til så er dette eit nybrottsarbeid også nasjonalt.

I dei interne rutineane for tannhelsetenesta vert det lagt særskild vekt på at det skal undersøkast kva som er årsaka dersom ein person med rettar i den offentlege tannhelsetenesta ikkje møter, avbestiller, utset timen eller ikkje ønsker å komme lenger, slik at tannhelsetenesta i større grad kan legge til rette for at pasienten skal kunne ta i mot tilbodet. Eit vidare tett samarbeid med teneste som følgjer opp pasienten er eit viktig ledd i dette også.

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet ei bestilling om å utarbeide nasjonal rettleiar for gruppe C i tannhelsetenesta. Arbeidet er av ulike årsaker forseinka, men problemstillingane knytt til å gje best mogleg tenester til personane som høyrer til i gruppa er noko som det vert jobba med både nasjonalt og i dei ulike fylkeskommunane, Vestland inkludert.

5. Sørgje for at tilrettelagde tannhelsetilbod til tortur- og overgrepsutsette og personar med sterk angst for tannbehandling (TOO-tilbod) og tilbod til betalende pasientar ikkje går ut over tilbodet til pasientar i prioriterte grupper

TOO-tilbod

Dei tverrfagleg TOO-team og tannbehandlarteam TOO skal vere og er ein ressurs for tannhelsetenesta.

All behandling av TOO-pasientar skal dekkast av tilskotsmidlar og vil i så fall vere ei inntekt for tannklinikken. Alle personar som jobbar i tverrfagleg team TOO er tilsett i TOO-prosjektet og lønna av tilskotsmidlar. Stillinga deira i TOO er på toppen av eksisterande stillingsbrøk på tannklinikken. Både husleige, vask- og vaskeritenester, materialkostnadar for dei tverrfaglege teama vert splitta mellom tannklinikken og TOO-prosjektet slik at tannklinikken ikkje skal ha utgifter med dei tverrfaglege TOO-teama. TOO-tilbodet skal ikkje gå ut over tilbodet til dei prioriterte pasientane. Tvert om skal TOO-tilbodet kunne vere med på å styrka tilbodet som dei prioriterte pasientane får i form av den kompetanse som dei tverrfaglege teama innehar og som dei spreier i tenesta.

Det har i 2020 og 2021 vore ein stor gjennomgang og opprydding av korleis kostnadane med TOO-tilbodet kan synleggjerast. Fire av dei tverrfaglege fylkestema i Bergensområdet vart samla

og lagt inn under Senter for Odontofobi ved TkVestland. Dette har gjort det mogleg å i større grad sikre at TOO-tilbodet ikkje går ut over tilbodet til pasientane i prioriterte grupper ved at me kan ha ein betre kontroll og oversikt over både personell, lokale og utgifter. Målet har vore å synleggjere og ha oversikt over kostnader med TOO-tilbodet og effektivisere drifta av TOO-tilbodet. Ei effektivisering av drifta gjer at fleire pasientar får eit tilbod. Å jobbe ned dei lange ventetidene og skape eit godt og rettferdig tilbod er viktig for oss.

Nokre TOO-pasientar har fått lenger reiseveg på grunn av tiltaka som er sett i verk for å nå målet om betre oversikt over kostnadane og effektiviseringa av tilbodet. Reisetida vert framleis rekna som akseptabel sjølv etter at tilbodet i Arna, Øygarden og Askøy vart samla på Årstad. Tverrfagleg team i Florø, Sogndal og Stord er oppretthald for å sikra god geografisk spreing og tilgang til tilbodet i fylket.

Det er inngått fleire avtalar med privatpraktiserande om å fungere som tannbehandlarteam TOO for å avlaste dei som har fungert som tannbehandlarteam TOO i den offentlege tannhelsetenesta, då koronasituasjonen har ført til etterslep på dei prioriterte gruppene. Me er undervegs i ein prosess om å ha teneste som tannbehandlarteam TOO ut på anbod.

Administrativt personell som jobbar med TOO er delvis lønna av tilskotsmidlar. Tannbehandlarteam får betalt ut all behandling dei utfører på TOO-pasientar uavhengig av om tannbehandlarteamet jobbar offentleg eller privat. Dei offentlege tannklinikane som ikkje har kapasitet til å ta inn andre enn prioriterte grupper vil bli avlasta ytterlegare ved å i større grad la private tannbehandlarteam TOO utføre rehabilitering av tannsettet til TOO-pasientar etter fullført angstbehandling i tverrfagleg TOO-team.

Tilbod til gruppe F - vaksne betalande

Dei prioriterte gruppene skal, som det ligg i namnet, prioriterast framfor vaksne betalande pasientar. Ved ledig kapasitet vil tannklinikken kunne gje eit tilbod til vaksne betalande. Dette er gunstig for å få inntening og for at tannhelsepersonellet får høve til å utføre meir komplekse behandlingar på friske vaksne pasientar. Mange pasientar i dei prioriterte gruppene kan vere tunge å behandle av ulike årsaker. Å kunne ha nokon vaksne betalande pasientar er difor viktig for å gje dei tilsette variasjon og høve til å utføre heile repertoaret av behandlingar dei er utdanna til. Det er mellom anna viktig for å vedlikehalde denne kompetansen.

Det er strenge krav til rekneskap for å sikra at det ikkje skjer noko krysssubsidiering. Dette er behandla som sak av ESA (EFTA Surveillance Authority) og det er innført rutinar i alle offentlege tannhelsetenester for å sikra at tilbodet til vaksne betalande ikkje skal gå ut over tilbodet til prioriterte grupper.

6. Vurdere om det er behov for tiltak knytt til at nokre tilsette opplever at dei ikkje har ressursar til å gje tannbehandling av god nok fagleg kvalitet

På grunn av den økonomiske situasjonen i tannhelsetenesta dei siste åra har det ikkje vore midlar til kompetansehevande tiltak i tenesta. På grunn av den økonomiske situasjonen i Hordaland har dette også vore tilfelle i åra før samanslåinga, slik at tilsette som kom frå HFK ikkje har fått midlar til kompetansehevande tiltak dei siste åra. Vi har hatt intern kompetanseheving i heile denne perioden, der TkVestland har ei viktig rolle. Det er til dømes haldt fagdagar i regi av TkVestland kvar månad.

Tannhelsetenesta har fått tildelt 2 mill.kr. frå rekneskapsoverskotet i 2020 til kompetansehevande tiltak som vil vere med på å styrke kompetansen i tenesta.

Behandlingsnivået pasientane i den offentlege tannhelsetenesta skal få tilbod om skal følgje den nasjonale rettleiaren *God klinisk praksis*. Det er denne som er førande for kva tannbehandling pasienten kan få. I tillegg vil pasienten sin motivasjon og evne til eigenomsorg vere viktig for kva behandling som er mogleg å gjennomføre.

Økonomien til tannklinikken eller tannhelsetenesta generelt skal ikkje ha noko å sei for kva behandling ein einskild pasient blir tilbydd.

Arbeidet har starta der ein ser på personalsamansetning. Samstundes skal vi sikra at pasientar i heile fylket, som ikkje har tilbod i det private, får eit tilbod i den offentlege tannhelsetenesta.

Fylkestannlegen sin stab har innført individuelle møte med klinikkleiar og områdeleiar for å utarbeide budsjett for kommande år. Innteningskrav blir fastsett i dialog med klinikkleiar der det blir

tatt omsyn til tal tilsette, pasientgrunnlaget og kva som er realistisk innteningskrav ut i frå dette. I tillegg vil staben ha møte med den einsskildde klinikkleiar i april og oktober der temaet er årets budsjett opp mot rekneskapan på gjeldande tidspunkt. I dette møtet vil det bli vurdert kortsiktige og langsiktige tiltak for å nå målet om å gje tenester til brukarane opp i mot dei økonomiske rammene.

7. Sørge for at rutinar for journalrevisjon blir gjort kjent for og følgt av alle tannklinikkane

Det er ikkje alle fylkeskommunar som har eigne rutinar for journalrevisjon. I Vestland vart rutine for journalrevisjon revidert og publisert i september 2021.

8. Utarbeide oversikt over kva tilleggskompetanse som finst på tannklinikkane, slik at kompetansen ved behov kan nyttast på tvers

Arbeidet har starta i august 2021. Vestland fylkeskommune har valgt å nytta Dossier til dette, men dette systemet er per i dag ikkje tilgjengeleg for bruk enda. Tannhelsetenesta er klar til å ta systemet i bruk så snart det blir gjort tilgjengeleg.

9. Etablere eit system for å halde oversikt over klager innan tannhelsetenesta for å vere kjend med talet på klagar og for å nytte desse i forbetningsarbeid på tvers av tannklinikkane

Eit slikt system er allereie etablert og implementert i tenesta. Tannklinikkane skal ha fysiske klageskjema tilgjengeleg på tannklinikken og hjelpe pasienten/pårørande med å fylle ut denne ved behov. Det er informasjon om klagerettar både på venteromsskjermene på tannklinikkane, på vlfk.no og via chatbot. På vlfk.no er det mogleg å sende inn klage elektronisk via digitalt skjema. Desse kjem til områdeleiar i sak- og arkivsystemet. Klager som vert sendt pr. post vert adressert til dokumentsenderet som legg dei inn i sak- og arkivsystemet, der dei blir fordelt til korrekt områdeleiar. Områdeleiarane handsamar alle skriftlege klager og registrerer skriftleg klage i pasientjournalssystemet. Det er soleis mogleg å ta ut statistikk på kor mange skriftlege klager tannhelsetenesta har tatt i mot og det er mogleg å finne ut tal på klinikknivå og ned på antal pr. mnd. Dersom klagen gjeld områdeleiar eller tilsette i staben til fylkestannlegen, så handsamar fylkestannlegen klagen.

10. Vurdere om det er behov for retningslinjer og meir informasjon om tilrettelagde tannhelsetilbod til tortur- og overgrepsetatte og personar med sterk angst for tannbehandling (både pasientretta informasjon og retningslinjer til internt bruk)

Pasientretta informasjon

Fysisk pasientretta informasjon om TOO i form av brosjyrar vart revidert i 2019-2020. Tooinfo.no er ei eiga nasjonal nettside om TOO for pasientar. I tillegg er det informasjon for pasientar på venteromsskjermene på tannklinikkane, på vlfk.no og i chatbot på vlfk.no om TOO.

Retningslinjer og interne rutinar TOO

Tilskotsregelverket for TOO-tilbodet er det som er førande for TOO-tilbodet. I tillegg er det ei nasjonal koordineringsgruppe og ei nasjonal faggruppe som har utarbeida rettleiarar om korleis TOO-tilbodet kan løysast best mogleg.

Tverrfaglege TOO-team

Dei tverrfaglege teama følgjer den nasjonale rettleiararen som er utarbeida av den nasjonale faggruppa. I tillegg er det utarbeida interne rutinar for tverrfaglege TOO-team for å sikre korrekt rapportering og oppfølging av TOO-pasienten i Vestland.

Tannbehandlarteam

I tidlegare HFK har målet vore at alle tilsette skal kunne fungere som tannbehandlarteam TOO. Det blir no jobba for å ha færre spesifikke tannbehandlarteam for å kunne gje eit tilbod som er meir føreseieleg og oversiktleg, då dette er ein fordel både for pasienten og med tanke på administrativt arbeid, økonomisk oversikt og rapportering. I samband med dette arbeidet blir det også laga interne rutinar for tannbehandlarteam og rutinar for private tannbehandlarteam. Det vil også i løpet av hausten 2021 bli publisert ein nasjonal rettleiar for tannbehandlarteam.

11. Sikre at tilsette i tannhelsetenesta kan førebyggje, avdekke og avverge vald, overgrep og omsorgssvikt, mellom anna ved å sørge for at:

a. det ligg føre tilstrekkelege system, rettleiarar og rutinar til hjelp i arbeidet

Samarbeidsavtale barnevern med tilhøyrande rutinar for bekymringsmelding, rutine om pasienten ikkje møter, malar for ikkje-møtt brev osv. er under arbeid og er planlagt ferdigstilt august-september 2021.

b. tilsette har tilstrekkeleg kompetanse

Det er no sett i gang eit forskingsprosjekt og kompetansetiltak, *Kunnskapsreisen- alt det eg er*. Kunnskapsreisen er eit dagsseminar med gjennomgang av kasus som blir brukt til å skape diskusjon og dialog rundt korleis tannhelsetenesta kan førebyggje, avdekke og avverge vald, overgrep og omsorgssvikt. Dette blir mellom anna informert om til alle tilsette på områdeksamling 9.9.2021. I tillegg er det planlagt ein fagdag for heile tenesta om tema førebyggje, avdekke og avverge vald, overgrep og omsorgssvikt. Der vil den reviderte samarbeidsavtalen bli gjennomgått og tilhøyrande rutinar og malar. Leiargruppa har det overordna ansvaret for at tilsette har tilstrekkeleg kompetanse. Ressursgruppe barnevern og faggruppa i staben til fylkestannlegen har ansvaret for å følgje opp dette.

c. tilsette har tilgang på ressurspersonar som kan kontaktast for råd og rettleiing

Det er ei eiga ressursgruppe på 4 personar med særskild kompetanse (tannpleiar/forskar, tannpleiar/administrasjon, tannpleiar/klinikkleiar, tannlege). Ressursgruppa har eigen felles e-postadresse og namn, kontaktinformasjon og informasjon om stillinga deira ligg i samarbeidsavtale barnevern. Det er oppmoda i rutine for sending av bekymringsmelding å kontakte ressursgruppa ved behov.

Samarbeidsavtalane er også med på å sikre at tilsette er kjend med eksterne personar som kan kontaktast for råd og rettleiing, t.d. helsestasjon- og skulehelsetenesta, barnevernstenesta, NAV osv. Faggruppa i staben til fylkestannlegen kan også kontaktast for råd og rettleiing.

d. tilsette er kjent med at helsepersonell har ei sjølvstendig meldeplikt til barnevernet og kva meldeplikta inneberer

Helsepersonell har plikt til å melde til barnevernet og dette kravet er forankra i lov, mellom anna helsepersonellova.

Implementering av revidert samarbeidsavtale og tilhøyrande rutine, planlagde kompetansehevande tiltak og vidare jamleg gjennomgang av tema vil vere med på å sikre at tilsette i tannhelsetenesta kan førebyggje, avdekke og avverge vald, overgrep og omsorgssvikt. Ressursgruppa er med på å sikre at tematikken jamleg blir tatt opp i tenesta. Leiargruppa er ansvarleg for at tilsette i tenesta har god nok kompetanse.

Alle tilsette skal også vere kjend med nasjonal retningslinje for tannhelsetenester til barn og unge, der dette også kjem tydeleg fram.

**12. Sørgje for at det blir utarbeidd realistiske budsjett for tannhelsetenesta, mellom anna ved å:
a. utarbeide skriftlege rutinar for budsjettprosessen, som beskriv kva forhold som skal vurderast, kven som skal involverast, kva tidspunkt ulike aktivitetar og oppgåver skal gjennomførast og kven som har ansvar for dei ulike oppgåvene i prosessen**

Rutinane er tatt i bruk og skal skriftleggjerast i kvalitetssystemet i løpet av hausten 2021. Staben og leiar har innført individuelle møte med klinikkleiar og områdeleiar for å utarbeide budsjett for kommande år. Innteningskrav blir fastsett i dialog med klinikkleiar der det blir tatt omsyn til tal tilsette, pasientgrunnlaget og kva som er realistisk innteningskrav ut i frå dette. I tillegg vil staben ha møte med den einskilde klinikkleiar i april og oktober, der temaet er årets budsjett opp mot rekneskapen på gjeldande tidspunkt. I dette møtet vil det bli vurdert kortsiktige og langsiktige tiltak for å nå målet om å gje tenester til brukarane opp i mot dei økonomiske rammene.

b. identifisere og dokumentere kva tiltak som er nødvendig for å lukke budsjettavviket ved tannhelsetenesta sitt kompetansesenter (TkVestland)

PwC har identifisert tiltak i eigen rapport. Same tiltak som for dei andre tannhelseområda er innført i samband med budsjettprosessen for 2022.

c. utarbeide realistiske og korrekte budsjett for alle relevante nivå av tannhelsetenesta der alle kjente inntekter, utgifter og kostnadsdrivarar blir vurdert og tatt omsyn til

Fylkestannlegen sin stab har innført individuelle møte med klinikkleiar og områdeleiar for å utarbeide budsjett for kommande år. Innteningskrav blir fastsett i dialog med klinikkleiar der det blir tatt omsyn til tal tilsette, pasientgrunnlaget og kva som er realistisk innteningskrav ut i frå dette. I tillegg vil staben ha møte med den einskilde klinikkleiar i april og oktober der temaet er årets budsjett opp mot rekneskapen på gjeldande tidspunkt. I dette møtet vil det bli vurdert kortsiktige og langsiktige tiltak for å nå målet om å gje tenester til brukarane opp i mot dei økonomiske rammene.

I tillegg til å ha innført desse rutinane brukar ein også rekneskapen frå førre år på kor mykje som er å forvente av inntening på den einskilde tannklinikk.

d. innføre kvalitetssikringstiltak av budsjetta

Det er planlagt å lage prosedyrar for budsjettprosessen i oktober 2021.

e. vurdere om klinikkleiarar bør ha ei større rolle i utarbeiding av budsjett for tannklinikkane

THT har konkludert med at dette er heilt naudsynt og har difor innført rutinane som skildra i punkta over. I tillegg tilbyr vi meir opplæring i Visma, budsjett og rekneskap for dei klinikkleiarane som har trong for det.

f. etablere betre system for økonomirapportering for alle relevante nivå av verksemda som gjer det mogeleg å setje i verk tiltak undervegs i året ved avvik frå budsjett

Fylkestannlegen sin stab har innført individuelle møte med klinikkleiar og områdeleiar for å utarbeide budsjett for kommande år. Innteningskrav blir fastsett i dialog med klinikkleiar der det blir tatt omsyn til tal tilsette, pasientgrunnlaget og kva som er realistisk innteningskrav ut i frå dette. I tillegg vil staben ha møte med den einskilde klinikkleiar i april og oktober der temaet er årets budsjett opp mot rekneskapen på gjeldande tidspunkt. I dette møtet vil det bli vurdert kortsiktige og langsiktige tiltak for å nå målet om å gje tenester til brukarane opp i mot dei økonomiske rammene.

13. Sørge for at føring av rekneskapen blir gjort i samsvar med forskrift om føring av adskilde rekneskap, og under dette også:

a. Få oversikt over konkurransesituasjonen i dei områda fylkeskommunen tilbyr tenester til betalende pasientar, inkl. vurdere om TkVestland er i konkurranse med private tilbydarar

I den situasjonen THT er i så har vi i liten grad kapasitet til å ta inn vaksne betalende i område der det også er mange privat tilbydarar. I områder der det ikkje er private tilbydarar har tannhelsetenesta lagt opp til drift som også skal kunne gje tilbud til vaksne betalende.

Vi har i 2020 og 2021 hatt ein gjennomgang av takstane våre for å sikre at dei er på eit nivå som tannhelsetenesta elles.

b. Vurdere å gjere fordelinga av inntekter og utgifter for tenester til prioriterte pasientar og betalende pasientar oftare enn berre ved årsslutt, til dømes tertialvis, slik at det undervegs i året er mogeleg å setje i verk tiltak ved risiko for kryssubsidiering

Tannhelsetenesta har separate rekneskap for prioriterte pasientar og vaksne betalende pasientar. Rekneskapane blir fortløpande vurdert og det blir utført tertialrapportering på dette.

14. Utarbeide rutinar for fakturering av kommunar og NAV.

Det er sett av dedikerte personar i arbeidet med å utarbeide felles rutinar for heile fylket på dette. NAV sine rutinane for utsending og innsending er ulikt i mellom NAV-kontora i kommunane i mellom, så arbeidet er difor noko krevjande for tannhelsetenesta. Det er forventa ferdige rutinar i løpet av 2021.

15. Fylkestinget ber også om at fylkesrådmannen lagar ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan **01.09.2021 for punkt 11** og innan **01.10.2021 for øvrige punkt**, som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilsrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Prioritert handlingsplan punkt 11

Prioritert handlingsplan for å sikre at tilsette i tannhelsetenesta kan førebyggje, avdekke og avverge vald, overgrep og omsorgssvikt

	Prioritering	Tiltak	Tiltak forventa fullført	Ansvarleg for å setje tiltak i verk
	1	Revisjon av <ul style="list-style-type: none"> - Samarbeidsavtale - Interne rutinar 	1. okt. 2021	Stab (JHG og SEV) og leiargruppa
	2	Ressursgruppe barnevern	Ressursgruppe barnevern for	Gruppa blir fylgt opp av

			Vestland THT etablert av leiargruppa 1.5.2021	JHG og SEV i stab.
	3	Forskningsprosjekt/Kompetansehevande tiltak - <i>Kunnskapsreisen- alt det jeg er</i>	Satt i gang pilotar juni 2021. Forventa fullført i løpet av 2022.	TkVestland (IB) og leiargruppa.
	4	Informasjon på områdeleiarsamling 9.9.2021 om tema barnevern og om revisjonsarbeid og iverksetting av samarbeidsavtale	9.9.2021	TkVestland (IB) og stab (JHG og SEV)
	5	Fagdag haust 2021	24.11.2021	TkVestland og stab (JHG og SEV)
	6	Evaluering forskningsprosjekt <i>Kunnskapsreisen</i> og evt. vidareføring	2022/2023	TkVestland (IB) og leiargruppa
	7	Vurdere tiltak basert på statistikk i årsrapport <ul style="list-style-type: none"> a. Antal uttale til barnevern b. Antal varsel c. Antal bekymringsmeldingar 	Årleg ved årsrapportering	Leiargruppa og stab (JHG og SEV)

Prioritert handlingsplan punkt 1-10 og 12-14.

Tilråding	Prioritering	Tiltak	Tiltak iverksett	Ansvarleg
1. Inngå samarbeidsavtalar med alle kommunar i fylket, og etablere system som sikrar ei god og tilstrekkeleg rapportering på inngåtte avtalar	6	Tannhelsetenesta (THT) har allereie samarbeidsavtalar med alle kommunane i fylket på tenestenivå og det er etablert eit system som skal sikre god og tilstrekkeleg rapportering på inngåtte avtalar. <ul style="list-style-type: none"> - Tertialrapportering driftsresultat og folkehelseparameter - Årsrapport THT har som mål om å også få på plass overordna samarbeidsavtalar med kommunedirektørar i inneverande år.	Start haust 2020. Målet er å vere ferdig innan 1.12.2021.	Leiargruppa med støtte frå fagavdeling. (JHG og SEV)
2. a Revidere samarbeidsavtalane med barnevern	3	<u>Barnevern</u> Tannhelsetenesta har ei eiga ressursgruppe for barnevern med fire tilsette med særskild kompetanse om feltet. Ressursgruppa har saman med faggruppa i staben til fylkestannlegen delteke i revisjon av samarbeidsavtalen. Bergen kommune, Gulen kommune, Masfjorden kommune og	<u>Barnevern</u> Samarbeidsavtale med barnevern har vore under revisjon våren 2021 og er planlagt ferdig 1.10.2021.	Stab. (JHG og SEV)

		Statsforvaltaren er med som ekstern støtte og samarbeidspart i revisjonsarbeidet.		
2. b Revidere samarbeidsavtalane statlege asylmottak	9	<u>Statlege asylmottak</u> I VLFK er det per i dag to statlege mottak. På Stord og i Florø. Her er det gode lokale avtalar og samarbeidet fungerer godt. Sidan dei lokale avtalane fungerer så godt med dei to mottaka som er i dag så har revisjon av dei andre samarbeidsavtalane blitt prioritert først.	<u>Statlege asylmottak</u> Planlagt ferdig 31.12.2021.	Stab. (JHG og SEV)
3. Evaluere om samarbeidsavtalane fungerer som føresett, inkludert evaluere om avtalane er tilstrekkeleg tydeleg for dei partane som skal bruke dei	13	Evalueringsprosess.	2022: Sikre at reviderte samarbeidsavtalar er tatt i bruk og kjent. 2022: Starte kartlegging av kva type evaluering som kan vere aktuell for å sikre at avtalane er tydelege for partane som skal bruke dei. 2023: Utføre evaluering	Stab. (JHG og SEV)
4. I større grad kunne gi eit regelmessig og oppsøkjande tilbod til personar med ruslidingar og eldre, langtidssjuke og uføre i heimepleie	5	Tiltak 1 Tannhelsetenesta planlegg å bygge ut informasjon som ligg under tannhelse på vlfk.no med eit eige underområde for våre samarbeidspartar. Tiltak 2 Gjere interne rutinar enda betre kjent i THT. Tiltak 3 Tannhelsetenesta er mellom anna i gang med eit prosjekt i samarbeid med digitaliseringsavdelinga og Avo, der det blir vurdert om det er mogleg å få digitalisert informasjonsutvekslinga mellom tenestene i større grad enn per i dag. Målsettinga er at tannhelsetenesta kan få betre oversikt over kven som høyrer til i gruppene som har rett til behandling i den offentlege tannhelsetenesta og sikre at me når ut til fleire av dei som har rettar.	Tiltak 1 Oktober 2021 Tiltak 2 Informasjon på områdesamling 9.9.2021. Kontinuerleg arbeid. Tiltak 3 THT har ikkje hatt kapasitet til å sette i verk tiltak 3, og det har ikkje vore mogleg å prioritere dette enda.	Stab. (JHG og SEV)

<p>5. Sørge for at TOO-tilbod og tilbod til betalende pasientar ikkje går ut over tilbodet til pasientar i prioriterte grupper</p>	4	<p>Det er separate rekneskapar for prioriterte pasientgrupper, vaksne betalende og for TOO.</p>	<p>Tiltaka var innført før samanslåinga til Vestland.</p>	<p>Leiargruppa og økonomane i stab har ansvaret for å følgje opp dette.</p>
<p>6. Vurdere om det er behov for tiltak knytt til at nokre tilsette opplever at dei ikkje har ressursar til å gje tannbehandling av god nok fagleg kvalitet</p>	10	<p>Midlar til kompetansehevande tiltak er fordelt ut i THT.</p> <p>Alle fagfelt på TkVestland har kvar sin fagdag som alle tilsette har høve til å delta på.</p> <p>Det er innført individuelle møte med klinikkleiar og områdeleiar for å utarbeide budsjett for kommande år.</p>		<p>Økonomane i stab og stabsleiar.</p>
<p>7. Sørge for at rutinar for journalrevisjon blir gjort kjent for og følgt av alle tannklinikkane</p>	12	<p>Rutine for journalrevisjon er revidert.</p>	<p>Publisert i september 2021.</p>	<p>Leiargruppa og stab.</p>
<p>8. Utarbeide oversikt over kva tilleggskompetanse som finst på tannklinikkane, slik at kompetansen ved behov kan nyttast på tvers</p>	14	<p>Vestland fylkeskommune har valgt å nytta Dossier til dette, men dette systemet er per i dag ikkje tilgjengeleg for bruk enda. Tannhelsetenesta er klar til å ta systemet i bruk så snart det blir gjort tilgjengeleg.</p>	<p>Arbeidet har starta i august 2021.</p>	<p>Leiargruppa.</p>
<p>9. Etablere eit system for å halde oversikt over klager innan tannhelsetenesta for å vere kjend med talet på klagar og for å nytte desse i forbetningsarbeid på tvers av tannklinikkane</p>	7	<p>Eit slikt system er allereie etablert og implementert i tenesta.</p>	<p>Våren 2021.</p>	<p>Stab og leiargruppa.</p>
<p>10. Vurdere om det er behov for retningslinjer og meir informasjon om tilrettelagde tannhelsetilbod til tortur- og overgrepsette og personar med sterk angst for tannbehandling (både pasientretta informasjon og retningslinjer til internt bruk)</p>	8	<p>Tiltak 1 Pasientretta informasjon</p> <p>Tiltak 2 Retningslinjer og interne rutinar TOO</p>	<p>Tiltak 1 Utført i perioden 2019-2021.</p> <p>Tiltak 2 Utført 2021 for tverrfaglege team.</p> <p>Planlagt ferdig for tannbehandlarteam innan 2022.</p>	<p>Leiar TOO.</p>

12. Sørgje for at det blir utarbeidd realistiske budsjett for tannhelsetenesta	2	Staben og stabsleiar har innført individuelle møte med klinikkleiar og områdeleiar for å utarbeide budsjett for kommande år. Innteningskrav blir fastsett i dialog med klinikkleiar der det blir tatt omsyn til tal tilsette, pasientgrunnlaget og kva som er realistisk innteningskrav ut i frå dette. I tillegg vil staben ha møte med den einskilde klinikkleiar i april og oktober der temaet er årets budsjett opp mot rekneskapen på gjeldande tidspunkt.	Under arbeid og planlagt ferdig hausten 2021.	Stabsleiar og økonomar i stab.
13. Sørgje for at føring av rekneskapen blir gjort i samsvar med forskrift om føring av adskilde rekneskap	1	Vi har hatt ein gjennomgang av takstane våre for å sikre at dei er på eit nivå som tannhelsetenesta elles. Rekneskapane blir fortløpande vurdert og det blir utført tertialrapportering på dette.	Utført 2020 og 2021.	Stabsleiar og økonomar i stab.
14. Utarbeide rutinar for fakturering av kommunar og NAV.	11	Det vert utarbeida felles rutinar for heile fylket på dette.	Det er forventa ferdige rutinar i løpet av 2021.	Stab.